

Predmet C-500/18**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

30. srpnja 2018.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunalul Specializat Cluj (Trgovački sud u Cluju, Rumunjska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

2. svibnja 2018.

Tužitelj:

A. U.

Tuženici:

Reliantco Investments LTD

Reliantco Investments LTD Limassol Sucursala București

Predmet glavnog postupka

Tužba za utvrđenje ništavosti i odgovornosti kojom tužitelj zahtijeva da se:

- a) proglase nepoštenima određene odredbe ugovora o trgovanju financijskim instrumentima na internetskoj platformi društva RELIANTCO INVESTMENTS LTD www.ufx.com i da se te odredbe uklone iz ugovora zbog njihove ništavosti;
- b) utvrdi ništavost šest limitiranih naloga [*limit order*] koje je tužitelj unio na platformu UFX 13. siječnja 2017.;
- c) naloži tuženicima plaćanje iznosa od 1 919 720 američkih dolara (u daljnjem tekstu: USD) i zakonskih kamata koje na navedeni iznos teku od 13. siječnja 2017. do dana plaćanja prvenstveno na ime štete kao posljedice građanske odgovornosti za štetnu radnju i, podredno, uspostavu prijašnjeg stanja, kao posljedicu utvrđenja ništavosti limitiranih naloga;

d) naloži tuženicima plaćanje iznosa od 191 972 USD na ime naknade neimovinske štete.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Na temelju članka 267. UFEU-a zahtijeva se tumačenje članka 4. stavka 1. točke 12. Direktive 2004/39/EZ, članka 2. točke (b) Direktive 93/13/EEZ kao i članka 7. točke 2. te članka 17. stavka 1. točke (c) Uredbe (EU) br. 1215/2012.

Prethodna pitanja

1. Može/mora li nacionalni sud prilikom tumačenja pojma „mali ulagatelj” iz članka 4. stavka 1. točke 12. Direktive 2004/39/EZ upotrebljavati iste interpretativne kriterije kao što su oni kojima je definiran pojam potrošača u smislu članka 2. točke (b) Direktive 93/13/EEZ?

2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje, pod kojim se uvjetima „mali ulagatelj” u smislu Direktive 2004/39/EZ može, dakle, u sporu poput onoga u glavnom postupku, pozivati na to da ima svojstvo potrošača?

3. Konkretno, jesu li ostvarivanje velikog opsega trgovanja „malog ulagatelja” u smislu Direktive 2004/39/EZ u relativno kratkom vremenu i ulaganje velikih iznosa novca u financijske instrumente kao što su oni definirani člankom 4. stavkom 1. točkom 17. Direktive 2004/39/EZ relevantni kriteriji za ocjenu ima li „mali ulagatelj” svojstvo potrošača u smislu te direktive?

4. Može i/ili mora li nacionalni sud prilikom utvrđivanja svoje nadležnosti, s obzirom na to da, ovisno o slučaju, ima obvezu utvrđivanja utjecaja članka 17. stavka 1. točke (c) ili članka 7. točke 2. Uredbe (EU) br. 1215/2012, uzeti u obzir materijalno-pravnu osnovu na koju se poziva tužitelj (isključivo izvanugovornu odgovornost) kao pravno sredstvo protiv sklapanja navodno nepoštenih odredbi u smislu Direktive 93/13/EEZ, pri čemu bi se mjerodavno materijalno pravo utvrdilo u skladu s Uredbom (EZ) br. 864/2007 (Rim II), ili eventualno tužiteljevo svojstvo potrošača čini irelevantnom materijalno-pravnu osnovu njegova zahtjeva?

Relevantne odredbe prava Unije

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.), članak 2. točka (b), članak 3. stavak 1.

Direktiva 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata te o izmjeni direktiva Vijeća 85/611/EEZ i 93/6/EEZ i Direktive 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/22/EEZ (SL 2004., L 145, str. 1.) (SL, posebno

izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 4., str. 29.), članak 1. točka 2., članak 2. točka 2., članak 4. stavak 1. točka 12., članak 6. stavak 4. točka (d) i članak 19. stavci 2. 3. i 5.

Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. te ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.), članak 17. stavak 1. točka (c), članak 18. stavak 1., članak 19., članak 21. stavak 1. i članak 25. stavak 4.

Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL 2008., L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109. i ispravak SL 2015., L 66, str. 22.), članak 6. stavci 1. i 2.

Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL 2007., L 199, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73.), članak 2. stavak 1.

Uredba (EU) br. 1286/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o dokumentima s ključnim informacijama za upakirane investicijske proizvode za male ulagatelje i investicijske osigurateljne proizvode (SL 2014., L 352, str. 1. i ispravak SL 2014., L 358, str. 50.), članak 13. stavak 1.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Sud koji je uputio zahtjev navodi različite odredbe nacionalnog prava na koje se tužitelj poziva u svojoj tužbi i „koje bi se mogle primijeniti u predmetnom slučaju” ako se uđe u njegov meritum. One, međutim, nisu relevantne za rješavanje problema sudske nadležnosti, koja je predmet zahtjeva za prethodnu odluku.

Kratak prikaz činjeničnog stanja i glavnog postupka

- 1 Tužitelj je 15. studenoga 2016. otvorio račun za digitaliziranu trgovinu na internetskoj platformi društva RELIANTCO INVESTMENTS LTD www.ufx.com, izazivši putem platforme suglasnost u pogledu uvjeta UFX-a u svrhu trgovanja financijskim instrumentima, i to ugovorima o razlici [*contract for difference*] (u daljnjem tekstu: CFD).
- 2 Da bi otvorio račun na platformi UFX-a, tužitelj je koristio web domenu jednog trgovačkog društva i vodio je korespondenciju s društvom RELIANTCO INVESTMENTS LTD kao direktor za razvoj tog trgovačkog društva.

- 3 Tužitelj je 11. siječnja 2017. potpisao ugovor u vezi s dobiti koja se ostvaruje trgovanjem, navodeći da se namjerava koristiti uslugama trgovanja koje je ponudilo društvo RELIANTCO INVESTMENTS LTD i da je pročitao, shvatio i prihvatio poštovati uvjete ponude.
- 4 U tim je okolnostima tužitelj prihvatio sklapanje ugovora o statusu klijenta u skladu s uvjetima uređenim tim aktom u svrhu trgovanja CFD-ima s društvom RELIANTCO INVESTMENTS LTD u njegovu svojstvu reguliranog tijela, koje je u Cipru odobrila i regulirala Komisija za vrijednosne papire i burzu, Cipar.
- 5 U skladu s člankom 27. ugovora sklopljenim među strankama, o svim sporovima koji proizlaze iz tako sklopljenog ugovora s klijentom ili su povezani s njim odlučuje sud u Cipru te će sklopljeni ugovor i svi odnosi koji su povezani s trgovanjem među strankama biti regulirani ciparskim zakonodavstvom.
- 6 Tužitelj je od studenoga 2016. do 13. siječnja 2017., nakon 197 obavljenih trgovanja CFD-om, ostvario dobit od 644 413,53 USD.
- 7 Tužitelj je 13. siječnja 2017. na platformu UFX unio šest limitiranih naloga ovisno o cijeni nafte. Tužitelj tvrdi da je uslijed takvih trgovanja izgubio cjelokupan iznos izdvojen na računu za trgovanje, odnosno 1 919 720 USD.
- 8 Tužitelj je 26. travnja 2017. pred sudom koji je uputio zahtjev tužio društvo RELIANTCO INVESTMENTS LTD iz Cipra i društvo RELIANTCO INVESTMENTS LTD LIMASSOL SUCURSALA BUCUREȘTI (RELIANTCO INVESTMENTS LTD LIMASSOL, podružnica u Bukureštu) tvrdeći da je bio žrtva manipulacije koja je uzrokovala gubitak spomenutog iznosa.
- 9 U tim se okolnostima tužitelj poziva na građansku odgovornost za štetnu radnju tuženikâ zbog kršenja odredbi o zaštiti potrošača. Također, traži da se proglase nepoštenima određene ugovorne odredbe i da se te odredbe uklone iz ugovora zbog njihove ništavosti; da se proglasi ništavim šest limitiranih naloga koje je 13. siječnja 2017. tužitelj unio na platformu UFX; da se naloži tuženicima plaćanje iznosa od 1 919 720 USD i zakonskih kamata koje na taj iznos teku od 13. siječnja 2017. do dana isplate prvenstveno na ime štete kao posljedice građanske odgovornosti za štetnu radnju i, podredno, uspostava prijašnjeg stanja, kao posljedica utvrđenja ništavosti limitiranih naloga te da se tuženicima naloži plaćanje iznosa od 191 972 USD na ime naknade neimovinske štete.
- 10 Tužitelj u biti smatra da postoji građanska odgovornost za štetnu radnju tuženika s obzirom na to da su prekršene odredbe o njegovoj zaštiti kao potrošača jer tuženici nisu ispunili zakonske obveze da ga informiraju, savjetuju i upozore u pogledu pruženih usluga i rizika u vezi s trgovanjem na platformi UFX, jer su u ugovor u vezi s UFX-om unijeli više nepoštenih odredbi o kojima se nije pregovaralo, a koje stvaraju znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka i koje su u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere, jer su pružali neusklađene marketinške i savjetodavne usluge za investicije koje su bile prekrivene u obliku

nekim uslugama „osobnog trenera” i nisu izvršavali naloge izdane u skladu s danim uputama, što je uzrokovalo nastanak štete.

- 11 Tuženici su u odgovoru na tužbu podnijeli prigovor opće nenadležnosti rumunjskih sudova, smatrajući da su za odlučivanje o tužbi nadležni sudovi u Cipru.

Bitni argumenti stranaka u glavnom postupku

- 12 **Tuženici** u prilog istaknutom prigovoru nenadležnosti rumunjskih sudova navode nekoliko argumenata.
- 13 Kao prvo, ističu da su stranke ugovora u vezi s UFX-om valjano odabrale nadležnost sudova u Cipru klauzulom predviđenom člankom 27. ugovora.
- 14 Kao drugo, sud na Cipru, to jest Okružni sud u Limassolu, pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak za donošenje privremene mjere zapljene imovine prvotuženika na Cipru, proglasio se nadležnim za odlučivanje.
- 15 Kao treće, tuženici smatraju da je isključena nadležnost rumunjskih sudova, na koju se tužitelj poziva, te da se ona temelji na odredbama članka 17. stavka 1. točke (c) u vezi s odredbama članaka 18. i 19. Uredbe br. 1215/2012 jer, ako se pobija valjanost izbora nadležnosti, iz članka 25. stavka 1. te uredbe proizlazi da sud mora ocijeniti tu valjanosti u skladu s pravom države čiju su nadležnost stranke odabrale, odnosno u skladu s ciparskim pravom.
- 16 Kao četvrto, tuženici tvrde da se prema njihovom mišljenju tužba temelji na predugovornoj odgovornosti jer tužitelj zahtijeva utvrđivanje građanske odgovornosti za štetnu radnju uglavnom zbog navodnog zavaravajućeg oglašavanja i navodnog nepoštovanja predugovornih obveza informiranja, s obzirom na to da je predugovorna odgovornost u skladu s člankom 2. stavkom 1. Uredbe br. 864/2007 izvanugovorna obveza.
- 17 Kao peto, tuženici smatraju da nije jasno poziva li se tužitelj na prvu osnovu iz članka 17. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1215/2012 (ugovor je sklopljen s osobom koja obavlja trgovačku ili profesionalnu djelatnost u državi članici u kojoj potrošač ima domicil) ili na onu iz druge rečenice točke (c) (ako na bilo koji način usmjerava svoje djelatnosti u tu državu članicu ili više država uključujući tu državu članicu, ugovor spada u okvir te djelatnosti).
- 18 Međutim, tvrde da prvi dio članka 17. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1215/2012 nije primjenjiv na spor jer drugotuženik, koji je društvo kći prvotuženika, nema ni jednog zaposlenika i ne obavlja nikakvu gospodarsku djelatnost u Rumunjskoj niti ga je Komisija za vrijednosne papire u Cipru još ovlastila da djeluje, a, osim toga, društvo majka u Rumunjskoj ne pruža izravno usluge trgovanja na tržištu.

- 19 Kao šesto, tuženici osporavaju tužiteljevo svojstvo potrošača, ističući da je on fizička osoba koja je želila ostvariti profit, odnosno dobit na temelju realizacije trgovanja CFD-ima, tako da on nije obavljao neprofesionalnu djelatnost, nego specifičnu profesionalnu djelatnost, ostvarivši prilikom izvršenja ugovora dobit od 644 413,53 USD, što je posljedica realizacije 197 trgovanja od studenoga 2016. do 13. siječnja 2017., od kojih je samo šest osporeno. Budući da tužitelj nije djelovao kao potrošač, nisu relevantne odredbe članka 19. Uredbe br. 1215/2012. Osim toga, svojstvo potrošača određuje se prema ciparskom pravu te je ciparski sud već izrazio zadržku u pogledu tog tužiteljevog svojstva.
- 20 **Tužitelj** traži odbijanje prigovora koji su podnijeli tuženici, tvrdeći da su rumunjski sudovi nadležni za odlučivanje o meritumu spora.
- 21 Tužitelj, naime, navodi da je klauzula o prenošenju nadležnosti iz članka 27. ugovora u vezi s UFX-om nevaljana jer je u skladu s člankom 21. stavkom 1. Uredbe br. 1215/2012 ništava zbog nepoštovanja uvjeta u pogledu materijalne valjanosti prema pravu te države članice ili da sporazum ulazi u područje primjene barem jednog od izuzeća iz članka 25. stavka 4. te uredbe.
- 22 Naveo je da se na taj način zanemaruju odredbe članka 25. stavka 4. Uredbe br. 1215/2012, koje upućuju na članak 19. odjeljka „Nadležnost za potrošačke ugovore”. Odabir nadležnosti iz ugovora u vezi s UFX-om protivan je prema mišljenju tužitelja tom članku te je zatražio da se taj odabir proglasi nepoštenim. Stoga, tužitelj smatra da je u pogledu zakonodavstva o potrošačima ta odredba nevaljana te se ne može smatrati valjanim odabirom nadležnosti ciparskih sudova.
- 23 Što se tiče argumenta tuženikâ koji se temelji na presudi Okružnog suda u Limassolu, tužitelj ističe da ona nije postala pravomoćna u ovom predmetu jer je donesena u skladu s člankom 35. Uredbe br. 1215/2012 upućujući na privremene i zaštitne mjere, a ne na meritum predmeta ili opću nadležnost sudova u Rumunjskoj.
- 24 Tužitelj, osim toga, tvrdi da to što se tužba navodno temelji na konceptu predugovorne odgovornosti ne isključuje primjenu odjeljka 4. Uredbe br. 1215/2012 jer je potonji namijenjen materijalnopravnoj zaštiti interesa potrošača. Smisao takve pravne zaštite postao bi iluzoran ako bi se ona ograničila samo na tužbe po osnovi ugovorne odgovornosti, ostavljajući tako nepokrivenim vrlo širok opseg štetnih radnji.

Sažetak obrazloženja sadržanog u odluci kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku

- 25 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je u ovom predmetu radi utvrđivanja nadležnosti potrebno tumačenje pojma „mali ulagatelj” iz članka 4. stavka 1. točke 12. Direktive 2004/39. Također smatra da je potrebno odrediti može i/ili mora li nacionalni sud uzeti u obzir materijalnopravnu osnovu na koju se poziva tužitelj, odnosno isključivo izvanugovornu odgovornost, kao pravno sredstvo

protiv sklapanja navodno nepoštenih odredbi u smislu Direktive 93/13, za koje bi se mjerodavno materijalno pravo utvrdilo na temelju Uredbe br. 864/2007 ili eventualno tužiteljevo svojstvo potrošača čini irelevantnom materijalnopravnu osnovu njegova zahtjeva.

- 26 Taj sud ističe, dakle, da je tužitelj utemeljio svoju tužbu na građanskoj odgovornosti za štetnu radnju, odnosno na izvanugovornoj odgovornosti, za koju bi se mjerodavno materijalno pravo odredilo u skladu s Uredbom br. 864/2007 iako se istodobno poziva na svoje svojstvo potrošača, u kojem bi se slučaju njegova tužba mogla odnositi na stvari povezane s ugovorom, pozivajući se u pogledu nadležnosti na odredbe članka 17. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1215/2012.
- 27 Sud koji je uputio zahtjev također navodi da, s jedne strane, tuženici osporavaju tužiteljevo svojstvo potrošača te tvrde da se ne primjenjuju odredbe članka 19. Uredbe br. 1215/2012 i da se svojstvo potrošača mora odrediti prema ciparskom pravu, a ciparski je sud već izrazio rezervu u pogledu tog tužiteljevog svojstva. S druge strane, tužitelj smatra da pojam „mali ulagatelj” predviđen člankom 4. stavkom 1. točkom 12. Direktive 2004/39 odgovara pojmu „potrošač” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 93/13.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev izražava svoju rezervu u pogledu tog posljednjeg argumenta tužitelja. Navodi, zapravo, da je člankom 2. točkom (b) Direktive 93/13 potrošač definiran kao „svaka fizička osoba koja u ugovorima obuhvaćenim ovom Direktivom djeluje u svrhe koje ne ulaze u okvir njezine profesionalne djelatnosti”, dok je „mali ulagatelj” člankom 4. stavkom 1. točkom 12. Direktive 2004/39 definiran kao klijent koji nije profesionalni ulagatelj, a u okvir pojma „profesionalni ulagatelj” ulaze subjekti koji su moraju imati odobrenje za rad ili biti uređeni kako bi djelovali na financijskim tržištima.
- 29 Stoga, iz tumačenja tih odredbi proizlazi da, dok „potrošač” može biti samo fizička osoba koja djeluje izvan okvira vlastite profesionalne djelatnosti, „mali ulagatelj” može biti i fizička i pravna osoba ili subjekt različit od onog spomenutog u Prilogu 2. Direktivi 2004/39.
- 30 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev upućuje na presudu od 3. srpnja 1997., Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337), u kojoj je Sud naveo da su „isključivo ugovori sklopljeni izvan okvira bilo koje profesionalne djelatnosti ili svrhe i neovisno o njoj, isključivo radi zadovoljenja privatne potrošnje pojedinca, obuhvaćeni posebnim sustavom [...] zaštite potrošača, dok takva zaštita nije opravdana u slučaju ugovora čija je svrha profesionalna djelatnost”.
- 31 U tim okolnostima sud koji je uputio zahtjev smatra relevantnima tvrdnje tuženika, koji su naveli da je tužitelj obavio 197 trgovanja tijekom razdoblja od oko tri mjeseca, ostvarivši dobit od 644 413,53 USD, a da je osporio samo šest od spomenutih trgovanja. Postupajući u navedenim okolnostima, tužitelj se s obzirom

na kriterije utvrđene Direktivom 2004/39 i sadržane u Prilogu 2. točki ii. može smatrati profesionalnim klijentom.

- 32 Sud koji je uputio zahtjev također navodi da je tužitelj radi otvaranja računa na platformi UFX koristio web domenu jednog trgovačkog društva i da je vodio korespondenciju s društvom RELIANTCO INVESTMENTS LTD u svojstvu direktora za razvoj tog trgovačkog društva.
- 33 U tim okolnostima, sud koji je uputio zahtjev smatra da je važno pojasniti pojmove „mali ulagatelj” i „potrošač”, posebice okvirne ili obvezne kriterije za nacionalne sudove koji se mogu primjenjivati kada oni tumače ugovorne odredbe s obzirom na pravo Unije, a nacionalni će sud biti dužan s obzirom na te kriterije utvrditi ispunjava li stranka koja se poziva na svojstvo potrošača uvjete za to svojstvo.
- 34 Što se tiče četvrtog pitanja, ono je relevantno u slučaju kada je sud koji je uputio zahtjev dužan utvrditi nadležnost, a potom odrediti, ovisno o slučaju, utjecaj članka 17. stavka 1. točke (c) ili članka 7. točke 2. Uredbe br. 1215/2012., ovisno o eventualnim interpretativnim kriterijima koji će mu biti ponudeni u odgovorima na prva tri pitanja te tumačenju prethodno spomenutih odredbi Uredbe br. 1215/2012.
- 35 U tom smislu, sud koji je uputio zahtjev smatra da se odjeljkom 4. Uredbe br. 1215/2012 uređuje nadležnost u pogledu potrošačkih ugovora i da se on, načelno, primjenjuje na tužbe koje je podnio potrošač na temelju ugovora, dok se predmetna tužba temelji isključivo na građanskoj odgovornosti za štetnu radnju, što isključuje postojanje ugovornog odnosa, situacije u kojoj bi se radi utvrđivanja nadležnosti pojavio problem utjecaja odredbi članka 7. točke 2. odjeljka 2. Uredbe br. 1215/2012.
- 36 U tim okolnostima, iako je tužitelj smatrao da prethodna pitanja nisu ni potrebna ni relevantna za odluku o sporu iz glavnog postupka, pozivajući se na teoriju „*acte claire*”, a tuženici su, s druge strane, smatrali potrebnim da sud uputi prethodna pitanja, sud koji je uputio zahtjev smatra da je radi utvrđivanja nadležnosti na temelju Uredbe br. 1215/2012 potrebno uputiti Sudu postavljena prethodna pitanja kako bi se radi odluke o prigovoru opće nenadležnosti rumunjskog suda pribavilo tumačenje relevantnih odredbi u skladu sa svrhom pravila Unije.